УДК 377:005:004]001.92
В.І. Свистун, Київ

ДОСВІД ВПРОВАДЖЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ РОБОТИ

Забезпечення випереджувального розвитку професійно-технічної освіти, спрямованої на максимальне задоволення освітніх потреб особистості, національної економіки у кваліфікованих робітниках, відповідності рівня й якості їхніх кваліфікацій і компетентностей вимогам роботодавців, буде можливим, в тому числі, й за умови підвищення ефективності управління шляхом його децентралізації.

Зважаючи на важливість означеної проблеми, розроблення педагогічних засад децентралізації управління професійно-технічною освітою є актуальною, соціально і економічно значущою та затребуваною темою наукового дослідження. Її виконання (2009-2012 рр.) ґрунтувалось на вихідних положеннях державної політики щодо відтворення трудових ресурсів, що відображено в Концепції розвитку професійно-технічної (професійної) освіти в Україні, Програмі економічних реформ на 2010-2014 рр. «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава», Державній цільовій програмі розвитку професійно-технічної освіти на 2011-2015 рр.

Метою статті є висвітлення досвіду впровадження результатів науково-дослідної роботи, виконаної науковцями лабораторії управління професійно-технічною освітою Інституту професійно-технічної освіти НАПН України.

Впровадження результатів науково-дослідної роботи (НДР), що передбачає оприлюднення, розповсюдження та використання продукції цільовою групою користувачів у науковій, освітянській та інших видах соціальної практики, відбувається згідно з «Положенням про впровадження результатів науково-дослідних робіт Національною академією педагогічних наук України» [1]. Цим Положенням визначено загальні умови, порядок організації, контролю та моніторингу впровадження результатів науково-дослідних робіт, що виконуються в підвідомчих установах Академії.

Найсуттєвішими результатами завершеного наукового дослідження є концепція адаптивного управління професійно-технічною освітою в умовах децентралізації, принципи децентралізації управління, моделі управління професійно-технічною освітою, функціонального управління професійно-технічними навчальними закладами, розвитку управлінської компетентності їх керівників, економетричні моделі функціонування професійно-технічної освіти в умовах сучасного ринку праці, технологія адаптивною управління професійно-технічними навчальними закладами в умовах децентралізації, методичні підходи до розвитку професійної компетентності їх керівників [2].

Результати науково-дослідної роботи «Педагогічні засади децентралізації управління професійно-технічною освітою» реалізувались в продукції: *науковій* (2 монографії, матеріали 3 науково-практичних семінарів, 144 наукові статті), *навчальній* (2 методичні посібники, 2 посібники, методичні рекомендації), *довідковій* (бібліографічний покажчик), *електронних ресурсах* (науково-методичний збірник «На допомогу керівнику професійно-технічного навчального закладу», наукове електронне видання «Теорія і методика професійної освіти»), *рекомендаціях* науково-практичних заходів, організованих і проведених науковими співробітниками лабораторії, *плануванні й виконанні* нової теми НДР «Управління розвитком професійно-технічної освіти в умовах ринкової економіки», розпочатої в 2013 році.

Оприлюднення та розповсюдження продукції НДР здійснювалось шляхом її направлення за відповідними замовленнями цільовій групі користувачів, публікацій у фахових і науково-методичних виданнях, доповідей і виступів на 67 науково-практичних заходах різного рівня, розміщення інформації про результати дослідження на електронних ресурсах лабораторії управління професійно-технічною освітою.

З метою впровадження результатів НДР науковцями лабораторії управління професійно-технічною освітою створено блог «Управління професійно-технічною освітою: теорія і практика» (Рис. 1), на якому розміщено публікації співробітників лабораторії за завершеною темою.

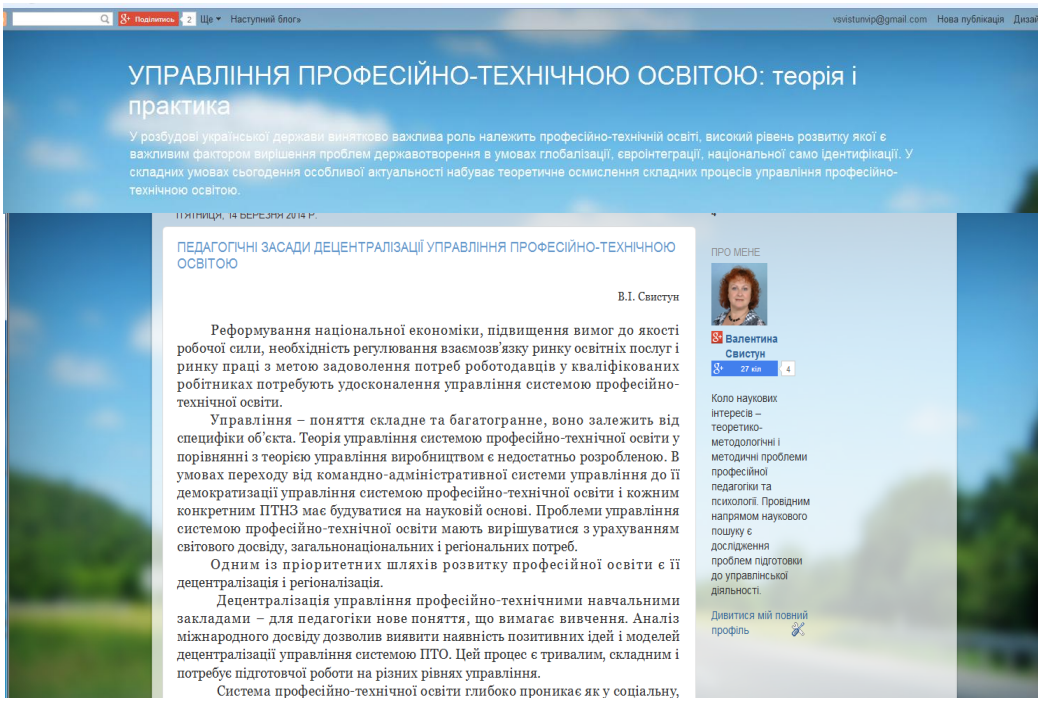

Рис. 1. Блог «Управління професійно-технічною освітою: теорія і практика»

Створений блог надає можливість науковцям лабораторії, аналізувати статистику переглядів публікацій за місяць, тиждень, день (Рис. 2), а також аудиторію, яка його відвідує (Рис. 3). Так, за останній місяць відбулись 474 переглядів з України, 55 – зі Сполучених Штатів Америки, 14 – з Німеччини, а також з Болгарії, Словенії, Великої Британії, Росії, Узбекистану, Аргентини і Канади.

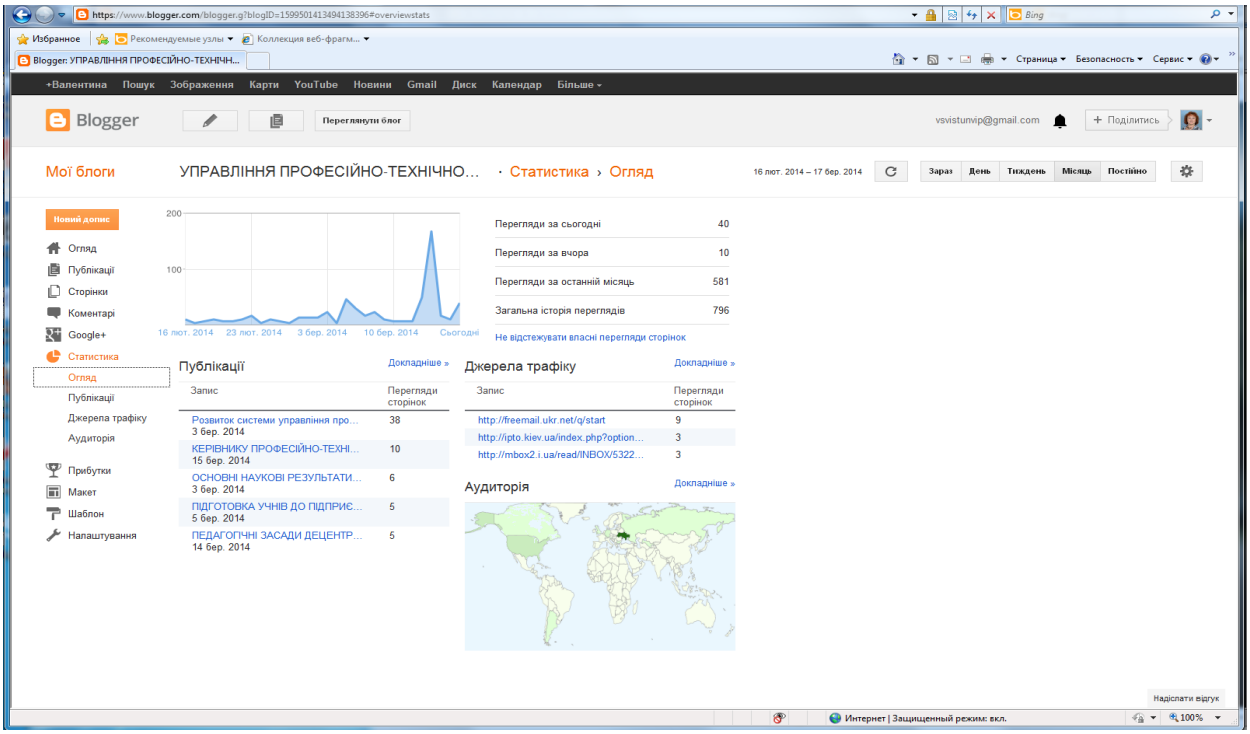

Рис. 2. Статистика переглядів публікацій блогу за останній місяць

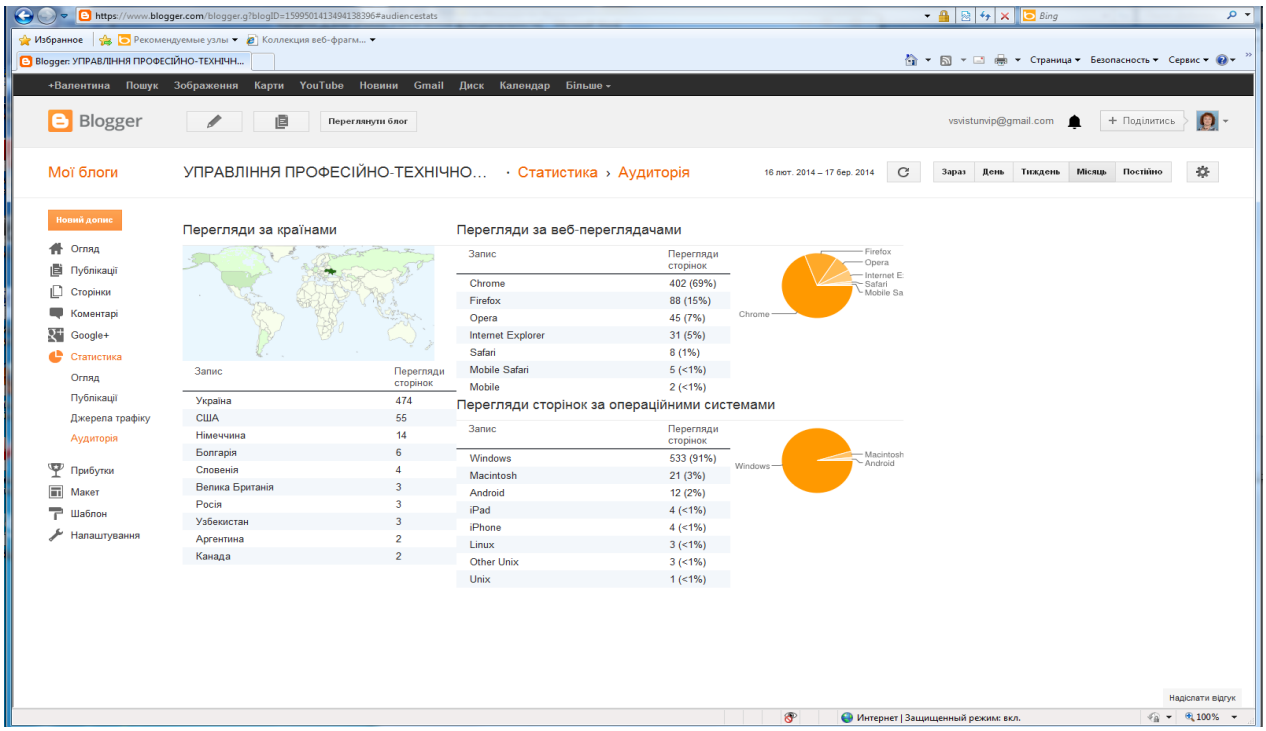

Рис. 3. Статистика переглядів публікацій блогу за країнами

Однією з суттєвих переваг блогу є ще одна можливість – це з'ясування рейтингу публікацій науковців лабораторії. За останній місяць найбільш затребуваною була стаття старшого наукового співробітника лабораторії, кандидата економічних наук Ю.С. Палькевич «Розвиток системи управління професійно-технічною освітою в умовах України» (Рис. 4). А це є ще одним аргументом на користь НДР, над якою сьогодні працює лабораторія управління професійно-технічною освітою.

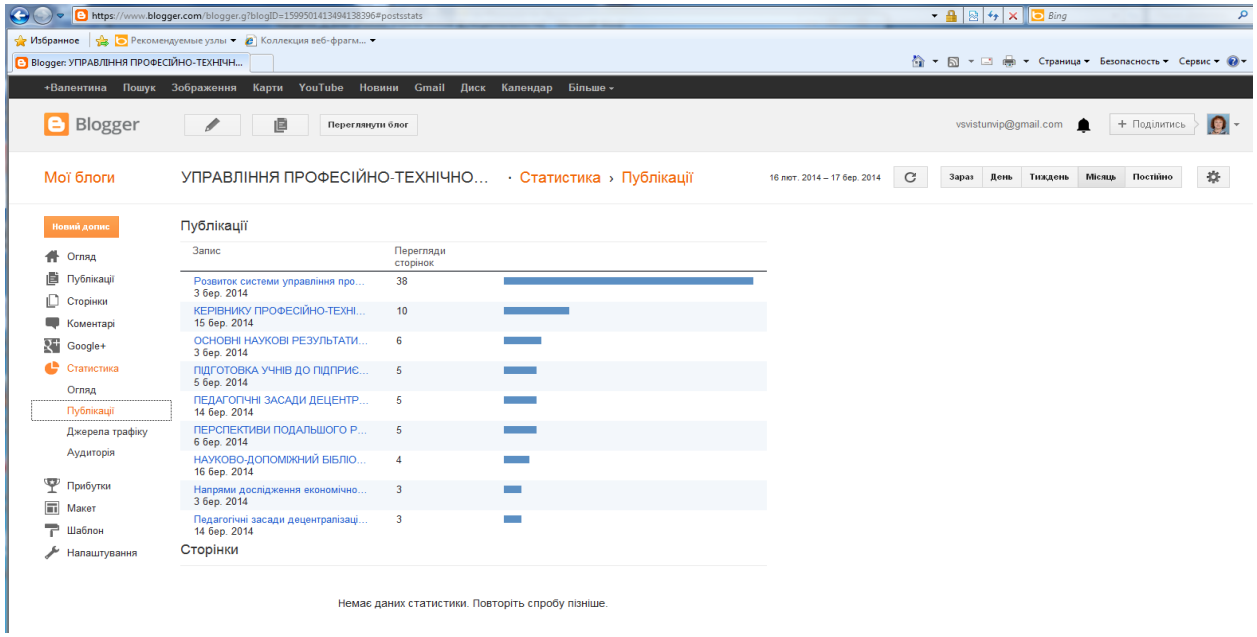

Рис. 4. Рейтинг публікацій науковців лабораторії на блозі

Блог дає змогу донести результати наукового дослідження

безпосередньо цільовій групі користувачів – професійно-технічним навчальним закладам, навчально (науково)-методичним центрам (кабінетам) професійно-технічної освіти, управлінням освіти і науки обласних державних адміністрацій. Так, наприклад, нами використані можливості електронного ресурсу Google для групування в «кола» ПТНЗ за областями, що уможливлює автоматичне надсилання розміщеної в блозі інформації на їх електронні адреси (Рис. 5).

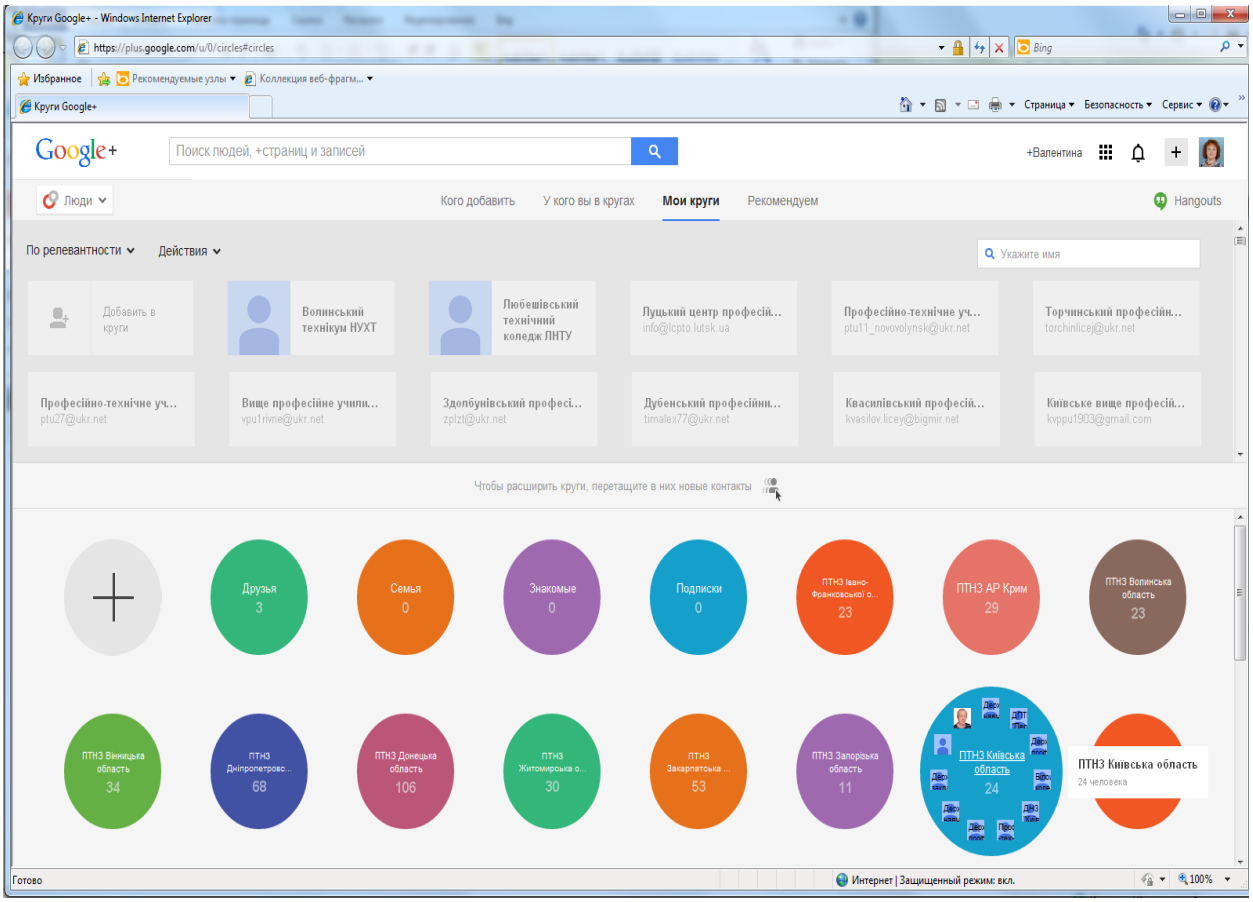

Рис. 5. Користувачі блогу – професійно-технічні навчальні заклади, згруповані за областями

Науковці лабораторії мають авторські блоги, прикладом цього слугує блог *«Керівник професійно-технічного навчального закладу»*, створений старшим науковим співробітником лабораторії, кандидатом педагогічних наук *Петренко Л.М.* Цей блог також сприяє оприлюдненню та розповсюдженню продукції НДР, а також забезпечує зворотній зв'язок щодо використання керівниками результатів НДР в управлінській діяльності.

Наукові публікації співробітників лабораторії за темою НДР розміщено

на електронному ресурсі НАПН України – електронній бібліотеці Академії (Рис. 6), що дозволяє переглядати їх, а також мати доступ до автоматично сформованих даних щодо кількості публікацій за роками проведення НДР або щодо якісних характеристик оприлюднення – розподілом публікацій на групи за їх типами в межах року. Це дає підстави стверджувати про наявність достовірних даних щодо розповсюдження результатів НДР серед вітчизняних користувачів шляхом завантаження відповідних ресурсів з електронної бібліотеки.

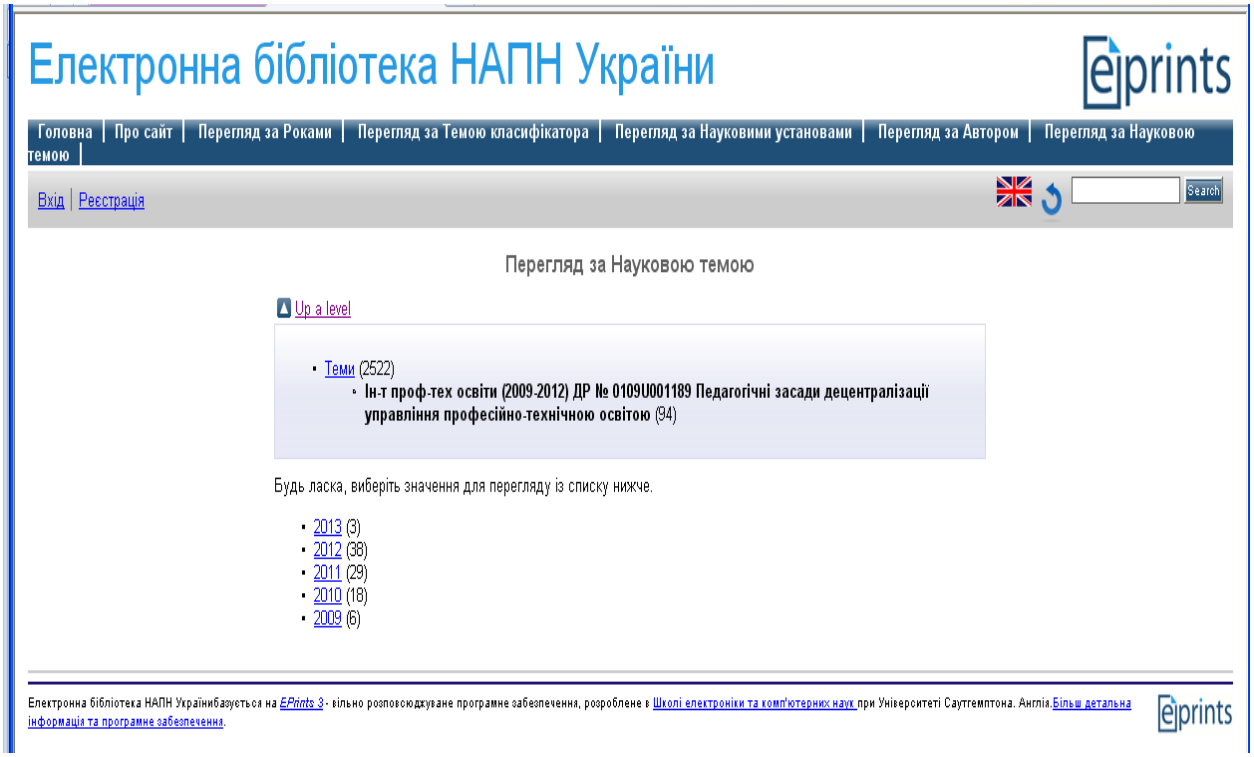

Рис. 6. Кількість публікацій наукових співробітників лабораторії управління професійно-технічною освітою за роками

Про використання наукової продукції користувачами свідчать дані *щодо цитування або посилання на цю продукцію.* Наукометрична платформа Google Академія на основі відомостей з пошукової системи Google забезпечує одержання даних про кількісні й якісні показники посилання і цитування публікацій науковців лабораторії (Рис. 7), а саме:

- загальна кількість посилань на всі публікації;

- кількість нових посилань на всі публікації за останні 5 років;

- індекс Гірша *h*, індекс Гірша *h5* (враховує лише нові посилання за останні 5 років);

- дві версії індексу *i*10: загальна та п’ятирічна (загальна – це кількість публікацій, які мають принаймні 10 бібліографічних посилань, 5-річна – кількість публікацій, на які було принаймні 10 нових посилань за останні 5 років) [3, с. 144].

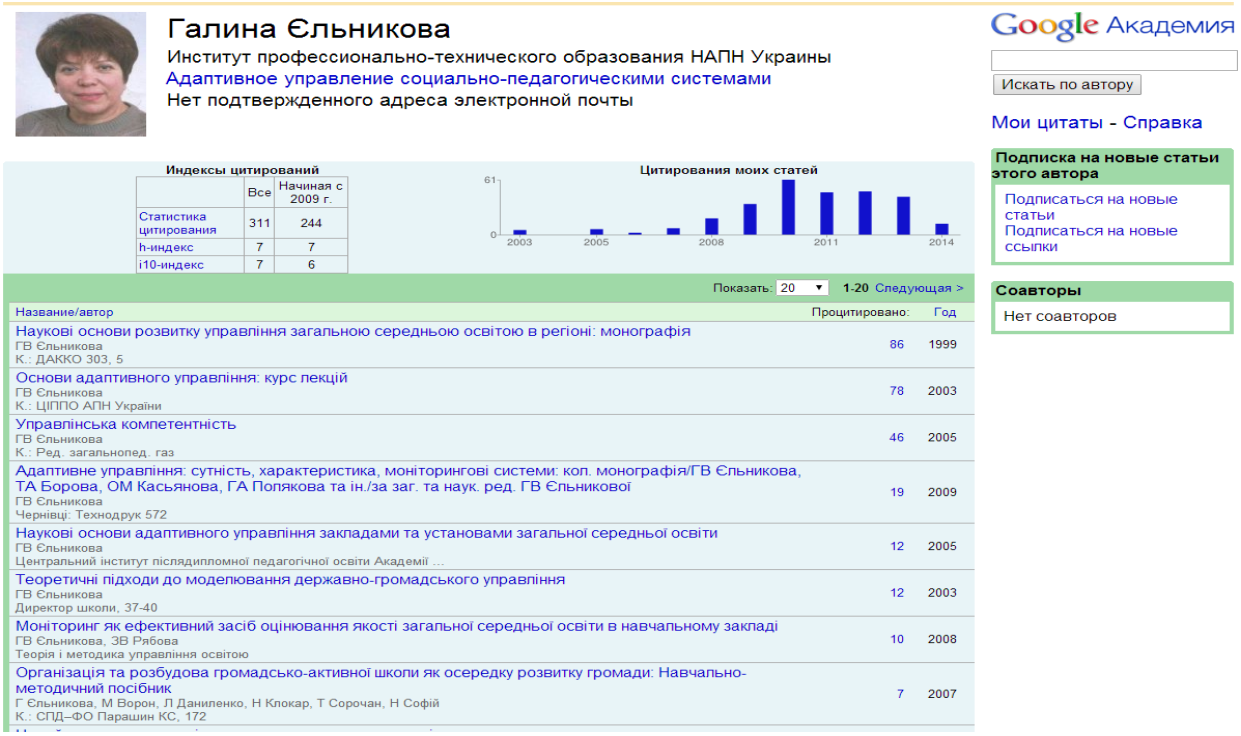

Рис. 7. Приклад профілю науковців лабораторії в Google Академія з поданням різних кількісних показників бібліографічних посилань (цитування)

Використання сучасних електронних ресурсів, де розміщено електронні версії наукової продукції, підготовленої співробітниками лабораторії, дозволило розширити можливість ознайомлення користувачами результатами науково-дослідної роботи.

Спостерігається позитивна динаміка впровадження результатів завершеної науково-дослідної роботи, що виявляється у збільшенні кількості публікацій за темою дослідження, відвідувачів веб-сайту Інституту, блогу лабораторії, показниках розповсюдження наукової продукції, участі в науково-практичних конференціях і семінарах. Цю позитивну динаміку в узагальненому вигляді відображають заміри, проведені за кваліметричною моделлю (табл. 1) (розробник – головний науковий співробітник лабораторії, доктор педагогічних наук, професор Г.В. Єльникова): порівняно з 2012 р. загальна оцінка впровадження зросла на 14 % (з 0,64 до 0,78 часток одиниці).

Таблиця 1

Матриця збору інформації
щодо моніторингу впровадження результатів науково-дослідної роботи
лабораторії управління ПТО Інституту ПТО
Національної академії педагогічних наук України (2012 р.)

фактор - Ф (етап впровадження)	**критерії**	**Назва продукції НДР**				**всього**	**Частка (значення коефіцієнта відповідності)**
		Монографія Децентралізація управління професійно-технічною освітою (22,0 д.а.)	**Монографія Взаємодія суб'єктів управління професійно-технічною освітою: теорія і практика (21,5 д.а.)**	**Методичний посібник «Професійна освіта і навчання в Україні: сучасні технології управління» (15,96 д.а.)**	**Бібліографічний покажчик наукових праць з проблеми дослідження (1 д.а.)**		
1. Оприлюднення продукції НДР	1. Частка опублікованої продукції НДР	1,00	1,00	1,00	1,00	4,00	1
	2. Частка розміщеної на сайті підвідомчої установи неопублікованої продукції НДР	1,00	1,00	1,00	1,00	4,00	1
	3. Частка оприлюдненої на конференціях, семінарах, нарадах продукції, зазначеної у кінцевих результатах НДР	1,00	1,00	1,00		3,00	0,75
	4. Частка презентованої на виставках, ярмарках продукції, зазначеної у кінцевих результатах НДР	1,00	1,00	1,00		3,00	0,75
2. Розповсюдження продукції НДР	5. Частка найменувань готової продукції НДР, оголошеної на сайті підвідомчої установи, інших засобах масової інформації щодо можливості її замовлення					0,00	0
	6. Частка найменувань готової продукції НДР, на яку є замовлення щодо постачання	1,00	1,00			2,00	0,5
	7. Частка найменувань готової продукції НДР, яка передана цільовій аудиторії - НМЦ ПТО, ПТНЗ, експериментальним майданчикам	1,00	1,00	1,00		3,00	0,75
	8. Частка готової продукції НДР, яка розміщена на порталах, web-сайтах користувачів продукції			1,00		1,00	0,25
	9. Частка навчальної продукції, засобів навчання, що отримали грифи або свідоцтва Міністерства освіти і науки України про визнання відповідності педагогічним вимогам засобів навчання та обладнання навчального і спеціального призначення					0,00	0
3. Використання продукції НДР цільовою аудиторією	10. Частка продукції НДР, яка впроваджена в практику	1,00	1,00	1,00		3,00	0,75
	11. Використання результатів НДР:					0,00	0
	11.1. у наукових дослідженнях;	1,00	1,00	1,00		3,00	0,75
	11.2. у висновках і рекомендаціях міжнародних, всеукраїнських конференцій, інших науково-практичних заходів;	1,00	1,00	1,00	1,00	4,00	1
	11.3. у публікаціях про результати НДР, цитуванні, посиланнях на продукцію НДР тощо;					0,00	0
	11.4. у викладацькій діяльності, управлінні закладом або установою ПТО;	1,00	1,00	1,00		3,00	0,75
	11.5. для створення документів і матеріалів, що стосуються питань аналізу, державних програм, експертних висновків тощо в галузі ПТО.	1,00	1,00	1,00		3,00	0,75
							0,64

Упровадженням результатів науково-дослідної роботи здійснюється на всеукраїнському рівні, оскільки оприлюднення, розповсюдження та використання наукової продукції за завершеним дослідженням цільовою групою користувачів відбувається в 24 областях України й АР Крим. Виявлено позитивний соціальний ефект за такими напрямами впровадження результатів дослідження:

формування державної політики у забезпеченні випереджувального розвитку професійно-технічної освіти,

розв'язання проблем управління системою професійно-технічної освіти на різних рівнях ієрархії взаємодії суб'єктів управління професійно-технічною освітою;

підвищення конкурентоспроможності професійно-технічних навчальних закладів.

Водночас, вважаємо, що резервами подальшого вдосконалення діяльності лабораторії за даним напрямом є:

розширення цільової групи користувачів та забезпечення їх науковою продукцією;

реалізація механізмів диверсифікації взаємозв'язків з цільовою групою користувачів;

підвищення рівня компетентності наукових співробітників лабораторії у використанні інформаційно-комунікаційних технологій моніторингу впровадження результатів науково-дослідної роботи.

Література

1. Положення про впровадження результатів науково-дослідних робіт Національною академією педагогічних наук України [затвердж. Постановою Президії НАПН України від 19 травня 2011 року, протокол № 1-7/6-159; зі змінами, затвердж. Постановами Президії НАПН України від 21 червня 2012 року, протокол № 1-7/7-225; від 20 грудня 2012 року, протокол № 1-7/14-405].

2. Свистун В.І. Педагогічні засади децентралізації управління

професійно-технічною освітою / В.І. Свистун // Професійно-технічна освіта. – 2013. – № 3 (60). – С. 15–19.

3. Спірін О.М. Інформаційно-комунікаційні технології моніторингу впровадження результатів науково-дослідних робіт / О.М. Спірін // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2013. – Том 36. – № 4. – С. 132–152.

В статті висвітлено досвід впровадження результатів науково-дослідної роботи, виконаної науковцями лабораторії управління професійно-технічною освітою Інституту професійно-технічної освіти НАПН України, що передбачає оприлюднення, розповсюдження та використання продукції цільовою групою користувачів у науковій, освітянській та інших видах соціальної практики.

Ключові слова: науково-дослідна робота, впровадження, електронний ресурс, блог.

В статье отражен опыт внедрения результатов научно-исследовательской работы, выполненной научными работниками лаборатории управления профессионально-техническим образованием Института профессионально-технического образования НАПН Украины, что предусматривает предание огласке, распространение и использование продукции целевой группой пользователей в научной, образовательной и других видах социальной практики.

Ключевые слова: научно-исследовательская работа, внедрение, электронный ресурс, блог.

The article highlights the experience of implementing the results of research done by the scientists of the laboratory management vocational education Institute of Vocational Education NAPS of Ukraine, which includes the publication, distribution and use of products target group of users in scientific, educational, and other forms of social practice.

Keywords: research work, introduction, electronic resource, blog.